

Ο πρόσφατος νόμος 3263/04 περί ανάθεσης δημοσίων έργων ανεβάζει υψηλότερα «τον πήχη» των εγγυήσεων και αλλάζει γενικότερα το «τοπίο» των ευθυνών και των υποχρεώσεων των Μηχανικών. Το κυριότερο όμας μήνυμα του νόμου είναι πως η Πολιτεία φαίνεται αποφασισμένη να προβάλει σοβαρά την απαίτηση εφαρμογής των Νόμων, από όλους τους παράγοντες που μετέχουν στο κύκλωμα παραγωγής δημοσίων έργων.

Αν αυτό το μήνυμα επιβεβαιωθεί στην πράξη, είναι σίγουρο πως ο Έλληνας Μηχανικός, δραστηριοποιούμενος σε ένα περιβάλλον με σαφέστερα προσδιορισμένους κανόνες, θα αναβαθμίσει το ρόλο του.

Τα τελευταία χρόνια, ο Μηχανικός ήταν αναγκασμένος να ασκεί το επάγγελμά του με μεγάλες αβεβαιότητες. Ένα εξοντωτικό αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο, που δεν εφαρμόζεται, είναι σίγουρο ότι οδηγεί σε σημαντικές στρεβλώσεις της αγοράς και οδηγεί στην «κεθιμική δικαίω» παρανομία. Αντίθετα, ένα σαφές νομοθετικό πλαίσιο, που εφαρμόζεται πιστά, μπορεί να αναδείξει το κύρος των υπηρεσιών του Μηχανικού και όχι τις «ικανότητες» που έχει να αντιπαρέρχεται τις συνειδητές ή ασυνείδητες αστοχίες του.

Τι ίσχυε έως σήμερα

Το μέχρι σήμερα νομοθετικό πλαίσιο είναι γεγονός πως προέβλεπε κάποιο βασικό πλαίσιο κατανομής ευθυνών και κατάλληλες εγγυήσεις. Όμως, ελάχιστες φορές αναζητήθηκαν και αποδόθηκαν ευθύνες και στην πράξη. Παρά τις όποιες «αστοχίες», οι αντίστοιχες εγγυητικές επιστολές δεν εκπίπτουν, προκειμένου να αποφευχθούν μια σειρά από δισεπίλυτα προβλήματα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, διαμορφώθηκε μια ιδιόμορφη «ελαστικότητα» στο σύστημα παραγωγής δημοσίων έργων που οδήγησε σε στρεβλώσεις:

- Πολύπλοκοι νόμοι και Κανονιστικό Πλαίσιο Συμβάσεων Δημοσίων Έργων με ενίοτε καταχρηστικούς όρους εις βάρος του εκάστοτε Αναδόχου.

- Υπηρεσίες Διοίκησης και Επιβλεψής έργων που συνήθως παραμένουν στο «απιρόβλητο».

- Μελετητές τυπικά υπόλογοι για τις ευθύνες τους, αλλά σκοπίμως «παραγκωνισμένοι».

- Ανάδοχοι Κατασκευαστές που αναλαμβάνουν συμβατικά το μέγιστο βάρος των ευθυνών και με άγχος προσπαθούν να ολοκληρώσουν το εκάστοτε έργο με ένα αξιοπρεπές τε-

χνικό και οικονομικό αποτέλεσμα.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, εντάχθηκε και το θέμα της Ασφάλισης ως συμβατικής υποχρέωσης του Αναδόχου για λογαριασμό τόσο του ιδίου, όσο και του Κύριου του Έργου (ΚτΕ).

Από τη σχετική εμπειρία, προκύπτει πως το όλο Σύστημα παραγωγής έργων δεν ενδιαφέρθηκε σοβαρά για την αξιοποίηση του θεσμού της Ασφάλισης. Στην πράξη, τα παραπάνω εκφυλίσθηκαν σε ένα τυπικό ασφαλιστήριο «Κατά Παντός Κινδύνου» έργου, το οποίο, τις περισσότερες φορές, αδυνατεί να καλύψει τυχόν ζημιές, αφού κανένας δεν ελέγχει, επί της ουσίας, την αριτιότητα και πληρότητά του. Όταν, δε, συμβεί κάποια ζημιά, ο Ανάδοχος δεν επιμένει ιδιαίτερα στις διαδικασίες αποζημίωσης μέσω του ασφαλιστηρίου, αφού ο ΚτΕ, δηλαδή το ελληνικό Δημόσιο, που έχει επίσης συμφέρον από την Ασφάλιση, δεν πιέζει σχετικά. Ο φόβος δημιουργίας καθυστερήσεων και η αγωνία για απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων φαίνεται πως οδήγησαν τελικά σε άλλες πρακτικές για την οικονομική διευθέτηση των διαφορών ζημιών ή αστοχιών από κακοτεχνία, ελαττωματικό υλικό ή λανθασμένη μελέτη. Ανάλογη είναι και η κατάσταση, στις σχετικά σπάνιες περιπτώσεις, που προβλέπεται Ασφάλιση Επαγγελματικής Ευθύνης Μελετητών, αυτό που εσφαλμένα αναφέρεται ως «Ασφάλιση Μελετών».

Εκφράζεται η άποψη πως οι προαναφερθείσες αποκλίσεις από τη σύγχρονη διεθνή πρακτική, σίγουρα, έχουν προβληματίσει και τις αρμόδιες Υπηρεσίες της ΕΕ, που είναι υπεύθυνες για τα «πακέτα» χρηματοδότησης. Το γεγονός αυτό δε συνάδει μόνο με το γενικό πνεύμα του νέου νόμου, αλλά κυρίως με τα διάφορα συστήματα ελέγχων και εγκρίσεων που προβλέπεται να εφαρμοσθούν στις επόμενες χρηματοδοτήσεις δημοσίων έργων στη χώρα μας.

Οι προβλέψεις του νέου νόμου

Ο νέος νόμος, με τη γενική σύγχρονη φιλοσοφία που εισάγει, φαίνεται ότι μπορεί να συμβάλει θετικά στην αλλαγή της κατάστασης.

Ο νέος νόμος ανάθεσης και ο πόλος της

Βέβαια, πέρα από τη θετική στάση των εμπλεκόμενων Φορέων, θα πρέπει να υπάρξουν και συμπληρωματικές νομοθετικές ρυθμίσεις που εκκρεμούν εδώ και πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα (Νόμος για Μελέτες, ΠΔ για την Ασφάλιση Μελέτης και Κατασκευής δημοσίων έργων κλπ.).

Μεταξύ των διατάξεων που προβλέπονται από το νέο νόμο, αναφέρουμε τα παρακάτω:

Διαδικαστικά θέματα

Η μη έγκαιρη προσκόμιση δικαιολογητικών, για λόγους που οφείλονται σε υπαιτιότητα του Αναδόχου, έχει ως συνέπεια την άμεση κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής συμμετοχής και αποτελεί λόγο πειθαρχικής δίωξης.

Σε περίπτωση αναθεώρησης ή ακύρωσης της Σύμβασης, είναι ευνόητο πως παρατηρούνται καθυστερήσεις, υπερβάσεις κόστους, άμεσες ή έμμεσες χρηματικές απώλειες του Αναδόχου ή του ΚτΕ για τις οποίες ο νόμος

δημοσίων έργων Ασφάλισης

του Γ. ΚΟΥΤΙΝΑ*

προβλέπει την αναζήτηση και απόδοση ευθυνών.

«Κλειδί» στη διευθέτηση των ενδεχόμενων αξιώσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν είναι η Ασφάλιση της Επαγγελματικής Ευθύνης όλων των Μελετητών και Συμβούλων, που παρέχουν Υπηρεσίες για λογαριασμό του ΚτΕ ή του Αναδόχου. Έτσι, σε περίπτωση ζημιών από αμέλεια, λάθος ή παράλειψη, θα υπάρχει κάποιος μηχανισμός «άντλησης χρηματοδότησης», αλλά και «προστασίας» του υπαίτιου Μελετητή ή Συμβούλου Μηχανικού.

Εγγυήσεις – Ποινικές ρήτρες

Επισημαίνεται χαρακτηριστικά η πρόβλεψη μεγαλύτερου ύψους Εγγυητικών Επιστολών, το ποσό των οποίων αυξάνεται ανάλογα με την έκπτωση που προτείνει ο Ανάδοχος, καθώς και η πρόβλεψη πως σε περίπτωση κατάπτωσης εγγυητικής επιστολής, «η τυχόν υποβολή ενστάσεως κατά της αποφάσεως αυτής δεν αναστέλλει τη διαδικασία είσπραξης της

εγγυητικής επιστολής»

Τη στιγμή που χωρίς ιδιαίτερες διαδικασίες μπορεί να εκπέσει η Εγγυητική Επιστολή Καλής Εκτέλεσης ενός έργου, αυτομάτως μπορεί να εγερθούν αξιώσεις εις βάρος υπαίτιων. Αυτόματα, προκύπτει και πάλι το θέμα «Ασφάλιση Επαγγελματικής Ευθύνης», αφού ο οποιοσδήποτε έχει «νόμιμο συμφέρον» (Τράπεζα, Ανάδοχος ή μέλος κάποιας Κοινοπραξίας, Υπεργολάβος ή ακόμη και κάποιος Τρίτος), θα μπορεί να προβάλλει σχετική αξίωση αποζημίωσης για ενδεχόμενες χρηματικές απώλειες.

Ευθύνες Διοικητικών Οργάνων

Μηχανικοί, μόνιμοι υπάλληλοι ή με σύμβαση αορίστου χρόνου, θα πρέπει να γίνει σαφές πως έχουν και αυτοί τις ευθύνες τους. Σε περιπτώσεις σοβαρών ατυχημάτων ή «αστοχιών» σε κάποιο εκτελούμενο έργο, μπορεί ανά πάσα στιγμή να κριθούν υπόλογοι για «πειθαρχικό αδίκημα».

Η πειθαρχική ευθύνη και η οποία τιμωρία που συνεπάγεται, είναι ένα θέμα. Τι γίνεται όμως με τη συνακόλουθη Αστική Ευθύνη, όπου από υπαιτιότητα (αμέλεια, λάθος ή παράλειψη) των Στελεχών της Υπηρεσίας ζημιώνεται ο Ανάδοχος Κατασκευαστής ή Μελετητής;

Έμμεσες αλλαγές

Κατασκευαστές: Οι Κατασκευαστές είναι πλέον υποχρεωμένοι να διασφαλίσουν ουσιαστικά την επιχειρηματική τους δραστηριότητα έναντι των κινδύνων, αξιοποιώντας δημιουργικά τις ευκαιρίες που προσφέρει μια αξιόπιστη ασφάλιση έργου και όχι χρησιμοποιώντας το ασφαλιστήριο απλά ως δικαιολογητικό για την υπογραφή της αντίστοιχης Σύμβασης του έργου. Πόσο μάλλον όταν θα είναι υποχρεωμένοι να ζητήσουν κάποια «ενισχυμένη» Εγγυητική Επιστολή ή χρηματοδότηση από κάποια Τράπεζα.

Επιπλέον, οι Κατασκευαστές για τους τόσους κινδύνους που αναλαμβάνουν, αναμένεται με τη σειρά τους να θέλουν να εξασφαλίστούν για τις ενδεχόμενες οικονομικές απώλειες που μπορεί να υποστούν από «λάθη ή

παραλείψεις» των συνεργατών τους Μελετητών. Προς τούτο, θα είναι εύλογο να αξιώνουν αξιόπιστη ασφαλιστική κάλυψη για την Επαγγελματική τους Ευθύνη.

Μελετητές: Ο ρόλος τους είναι καθοριστικός για την έντεχνη υλοποίηση των έργων. Συνδέεται με μεγάλες ευθύνες, που είναι όμως σε λανθάνουσα κατάσταση, αφού το πολύτιμο αυτό δυναμικό δεν αξιοποιείται στο σύνολό του (επίβλεψη έργων κλπ.).

Οι πιέσεις της αγοράς και οι εν εξελίξει θεσμικές αλλαγές μοιραία θα αναδείξουν τις ευθύνες. Η ασφάλιση Επαγγελματικής Ευθύνης σύντομα θα καταδειχθεί ως μοναδικό μέσο νομικής και οικονομικής προστασίας για τους ίδιους τους Μελετητές.

Μηχανικοί - Στελέχη Δημοσίων Υπηρεσιών: Ο νέος νόμος ορθά προβλέπει προσωπικές ευθύνες και πειθαρχικές διώξεις για τα στελέχη των υπηρεσιών, δίνοντας το στίγμα των απαιτήσεων της Πολιτείας από τα όργανά της. Η Ασφάλιση Επαγγελματικής Ευθύνης δεν είναι δυνατόν να καλύψει ποινικά αδικήματα. Καλύπτει όμως τις αντίστοιχες Αστικές Ευθύνες.

Με την κατάσταση που διαμορφώνεται, οι Μηχανικοί του Δημοσίου και ιδιαίτερα αυτοί που απασχολούνται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, θα πρέπει να προβληματισθούν και ίσως να διεκδικήσουν την ασφαλιστική κάλυψη της Επαγγελματικής τους Ευθύνης, μέσα από τις συλλογικές τους συμβάσεις εργασίας.

Εξορθολογισμός του συστήματος παραγωγής έργων

Πέρα από την ενδεχόμενη προσωρινή ύφεση, αναμφισβήτητη υπάρχει σοβαρό μέλλον στο χώρο των κατασκευών.

Το σκηνικό που διαμορφώνεται με το νέο νόμο και με τις αναμενόμενες συμπληρωματικές νομοθετικές ρυθμίσεις, πιστεύεται πως, πέρα από τις άμεσες επιδράσεις που επιφέρει, αναμένεται να προκαλέσει και δευτερεύουσες αλλαγές, όπου η παράμετρος Ασφάλιση θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο συμβάλλοντας στην εξυγίανση του συστήματος παραγωγής δημοσίων έργων και προσαπίζοντας το ρόλο του Μηχανικού, Μελετητή ή Κατασκευαστή, Φυσικού Προσώπου ή Επικερίρησης.

(*) Μηχανικός ΕΜΠ & ENSPM Γαλλίας. Εργάστηκε αρκετά χρόνια στη ΔΕΗ. Από το 1992, έπειτα από εμπειρία σε διεθνή ασφαλιστικό όμιλο, δραστηριοποιείται ως εξειδικευμένος Σύμβουλος Ασφαλίσεων (www.gkoutinas.gr)